14 i henhold til procesreglementets artikel 70 bærer institutionerne imidlertid selv de af dem afholdte udgifter ved søgsmål fra Fællesskabernes ansatte.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (første afdeling)

1. **Sagsøgte frifindes.**

2. **Hver part bærer sine egne sagsomkostninger.**

O'Keeffe Donner Mertens de Wilmars

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. februar 1976.

A. Van Houtte
Justitssekretær

A. O'Keeffe
Formanden for første afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER FREMSAT DEN 3. FEBRUAR 1976 [1]

Høje Ret.

Sagsøgeren i denne sag, Jean-Louis Delvaux, er og har altid været belgisk statsborger. Han har imidlertid boet i Danmark i nogle år og siger, at han har ansøgt om dansk statsborgerskab. Han arbejder i den danske afdeling i Kommissionens oversættelsestjeneste i Bruxelles og oversætter til dansk. Den 16. Juli 1974 tiltrådte han sin tjeneste ved Kommissionen som midlertidig ansat. Herefter blev han, efter at have bestået en udvælgelsesprøve, pr. 1. januar 1975 udnævnt til en stilling i lønklasse LA/7 som tjenestemand på prøve. Jeg går ud fra, at han nu er fastansat.

Da sagsøgeren tiltrådte tjenesten ved Kommissionen anmodede han om, at hans vederlag — i betragtning af hans tidligere ophold i Danmark — skulle om-

1 — Oversat fra engelsk.

fatte et udlandstillæg. De vil huske, at artikel 4, stk. 1 i bilag VII til tjenestemandsvedtægter bestemmer, at udlandstillæg skal gives –

a) kort sagt til den tjenestemand, der ikke har eller har haft statsborgerskab i den stat, hvor han gør tjeneste, og i den fem-årsperiode, der udløber seks måneder før hans tiltrædelse af tjenesten, hverken har udøvet sit hovederhverv eller har haft bopæl på statens europæiske område bortset fra tilfælde, hvor vedkommende har gjort tjeneste for en anden stat eller en international organisation; og
b) til den tjenestemand, der har eller har haft statsborgerskab i den stat, på hvis område tjenestestedet befinder sig, men som på en varig måde i den tiårsperiode, der udløber ved ansættelsestidspunktet, har boet uden for statens europæiske område af en anden grund end tjenesteudøvelse for en stat eller en international organisation

Ifølge artiklerne 19-21 i Vilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne finder disse bestemmelser tilsvarende anvendelse for de midlertidigt ansatte.

Sagsøgtes krav om udlandstillæg, der selvfølgelig var støttet på litra b) i artikel 4, stk. 1, som således finder anvendelse på midlertidigt ansatte, blev ved skrivelse af 9. august 1974 afvist af generaldirektøren for personale og administration i Kommissionen.

Den 23. september 1974 indgav sagsøgte i henhold til tjenestemandsvedtægtens artikel 90, stk. 2 klage mod afvisningen af sin anmodning. Denne klage blev registreret på Kommissionens generalsekretariat den 2. oktober 1974. Kommissionen besvarede den ikke inden for den i artikel 90, stk. 2 foreskrevne firemånedersperiode. Den 29. april 1975 anlagde sagsøgeren den foreliggende sag mod den stiltiende afvisning af hans klage.

Der opstår en proceduremæssig komplikation, fordi der i stævningen blev nedlagt alternative påstande på sagsøgerens vegne, alt efter om datoen for hans »tiltrædelse af tjenesten« med henblik på beregningen af tiårsperioden, som er afgørende i henhold til artikel 4, stk. 1, litra b), skulle fastsættes til den 16. juli 1974 (da han blev midlertidigt ansat) eller den 1. januar 1975 (da han blev tjenestemand på prøve). Det ser ud til, at der opstod tvivl herom hos sagsøgeren på grund af nogle ord i generaladvokat Mayras' forslag til afgørelse i sag 33/72 *Gunnella* mod *Kommissionen,* Sml. 1973, s. 475, på s. 487-488. Denne tvivl, der måske er forståelig, synes ikke berettiget. Den sag, general Mayras omtalte, vedrørte ikke en person, der tiltrådte tjenesten ved Fællesskaberne som midlertidig ansat og derefter blev tjenestemand. Frk. Gunnella havde aldrig været andet end tjenestemand, og jeg mener, at det er klart, at generaladvokat Mayras i denne sag alene stillede oprindelig udnævnelse over for senere forflyttelser og over for genindtræden efter orlov af personlige årsager.

I det tilfælde, hvor en person træder i Fællesskabernes tjeneste som midlertidig ansat og senere bliver tjenestemand, er det efter min mening utvivlsomt, at den afgørende dato er den, på hvilken han først tiltrådte tjenesten som midlertidig ansat. Hvis denne sagsøger på baggrund af sin bopæl i de 10 år, der ligger forud for den 16. juli 1974, var berettiget til udlandstillæg, medens han var midlertidig ansat, ville han ikke miste denne ret ved at blive tjenestemand. Hvis de faktiske omstændigheder derimod ikke berettigede ham til et tillæg, kunne han ikke ved at blive tjenestemand blive berettiget hertil ved at medregne den tid, hvor han var midlertidigt ansat, i den relevante tiårsperiode.

Skønt det af sagsøgeren rejste problem efter min mening ikke eksisterer, har diskussionerne af det under retsmødet bevirket, at sagsøgeren har anmodet om, at hans sagsanlæg skulle anses som begrænset til den periode, da han var midlertidig ansat, og at han indgav et nyt søgsmål, sag 107/75, der vedrører perioden efter 1. januar 1975. Denne sag har

faktisk være udsat under afventen af Domstolens afgørelse i denne sag.

Der er ikke nogen uenighed mellem parterne vedrørende sagens faktiske omstændigheder, måske bortset fra, hvor sagsøgeren opholdt sig i de første 4 dage af den relevante tiårsperiode, dvs. fra den 16. til den 20. juli 1964.

Sagsøgeren blev født i Louvain den 20. august 1945. Han gik i skole i Belgien fra 1951 til 1963. På et tidspunkt i 1973 fulgte han et kursus i Strasbourg, hvor han mødte en dansk pige, Else Margrethe Pade. De blev forlovet og aftalte, at sagsøgeren skulle bosætte sig i Danmark.

I 1963-64 studerede sagsøgeren ved universitetet i Gent.

I begyndelsen af juli 1964 rejste frøken Pade til Bruxelles, og i midten af juli forlod hun og sagsøgeren Bruxelles sammen for at rejse til Danmark, hvortil de, hvilket er godtgjort ved et stempel i hans pas (bilag 1 til svarskriftet), ankom den 20. Sagsøgeren har hævdet — dette er ikke indrømmet af Kommissionen — at de rejste på tommelfingeren gennem Tyskland og tog en færge fra en tysk havn, og at datoen for deres afrejse fra Bruxelles var den 16. Sagsøgeren har ligeledes anført, at hans forældre vil være i stand til at bevidne dette. Jeg tror ikke, at det vil være nødvendigt at føre dem som vidner. Jeg vil gerne til sagsøgerens fordel gå ud fra, at han og frøken Pade forlod Bruxelles den 16.

Sagsøgeren blev i Danmark indtil den 24. august 1964. Under sit ophold udforskede han mulighederne for at fortsætte sine studier og eventuelt blive bosat der.

Fra Danmark vendte han tilbage til Belgien, hvor han henvendte sig til myndighederne for at undersøge, hvorvidt han kunne blive fritaget fra militærtjeneste, eller i det mindste få sin indkaldelse fremskyndet. Medens han ventede på indkaldelse, dvs. fra september 1964 til april 1965, arbejdede han i et shippingfirma i Antwerpen, som ejedes af en ven af hans familie. Det er anført, at han ikke havde nogen ansættelseskontrakt og blot fik lommepenge. I alle tilfælde afbrød han sit arbejde der for igen at besøge Danmark fra den 13. december 1964 til den 23. januar 1965 og fra den 10. april til den 1. maj 1965.

Den 1. maj 1965 indtrådte han i den belgiske hær for at aftjene sin værnepligt. Han valgte at gøre tjeneste uden for Belgien, hvilket, så vidt jeg forstår, gav ham en nedsættelse i tjenestetiden fra 15 til 12 måneder. Han var først stationeret i Düren i Tyskland, og siden fra den 8. september 1965 til den 25. april 1966 ved SHAPE, som dengang lå i Rocquencourt i Frankrig. Under sin militærtjeneste tilbragte han korte orlovsperioder i Danmark. Den 7. april 1966 giftede han sig med frøken Pade på et ikke oplyst sted. Det fremgår ikke af hans pas, at han besøgte Danmark på den dato.

Efter sin hjemsendelse fra hæren blev han 11 dage i Belgien. Den 8. maj 1966 tog han til Danmark, hvor han bosatte sig. Han studerede ved Københavns Universitet og blev siden ansat i Danmark i forskellige stillinger. Den 1. oktober 1966 fødte hans kone ham et barn. Den 17. april 1972 blev de skilt, men han blev i Danmark.

Sagsøgeren vendte tilbage til Bruxelles den 13. juli 1974 for at tiltræde sin stilling ved Kommissionen.

Han siger, at hans faste bopæl stadig er i Danmark. Han gør ikke nærmere rede for, hvori dette består, men udtaler, at han i Bruxelles blot har lejet en møbleret lejlighed.

Problemet er på denne baggrund, om sagsøgeren bør anses for på varig måde at have boet uden for Belgien i den tiårsperiode, som går forud for den 16. juli 1974.

Kommissionen indrømmer — og jeg tror med rette — at han må anses for at have

boet uden for Belgien fra den 8. maj 1966 til den 16. juli 1974. De omtvistede spørgsmål mellem parterne har relation til den tidligere periode.

I retsmødet blev Domstolen anmodet om at afgøre disse spørgsmål alene på grundlag af den franske udgave af tjenestemandsvedtægterne, og grunden dertil var, som jeg har forstået det, at henvisningen til varig bopæl i visse andre udgaver — navnlig den tyske og den danske — sker med udtryk, som antyder en mere vedvarende bosættelse end den franske tekst »a, de façon habituelle, ... habité«. Jeg er af grunde, som jeg skal gøre rede for, kommet til den klare konklusion, at sagsøgeren selv på grundlag af de angiveligt mere liberale engelske og franske versioner, ikke kan hævde, at han på varig måde boede uden for Belgien i perioden fra den 16. juli 1964 til den 8. maj 1966. Jeg behøver derfor ikke at tage Deres tid med en diskussion af udtrykkene i de andre udgaver for at definere begrebet varig bopæl.

Jeg må imidlertid protestere mod, at det foreslås, at Domstolen vedrørende en sag om tjenestemandsvedtægterne kan lukke sine øjne for alle andre end én af de seks autentiske udgaver. Faren ved at gøre sådan belyses faktisk ved nogle af de argumenter, vi har læst og hørt i den foreliggende sag. Disse argumenter drejer sig om den dobbelte mening på fransk af ordet »dépaysement«, som i den franske udgave af artikel 4 svarer til udtrykket »expatriation« i den engelske udgave. »Dépaysement« har en subjektiv og en objektiv betydning. I ordets subjektive betydning betyder den en følelse af ikke at være hjemme. Dets objektive betydning omhandler det faktum, at man lever i udlandet. Et blik på den engelske udgave af artikel 4 er tilstrækkeligt til at vise, at »dépaysement« i den artikel udelukkende skal fortolkes objektivt, fordi »expatriation« ikke på engelsk kan benyttes i en subjektiv betydning. Det betyder udelukkende »dépaysement« i dets objektive betydning. Jeg har ikke overset, at 2. afdeling i dommene i sagerne 21/74 og 37/74 *Airola* mod *Kommissionen* og *Van Den Broeck* mod *Kommissionen*, Sml. 1975, s. 228 og 244, har udtalt, at »expatriation' (udlændigheden) er en subkektiv situation«. Med al respekt for anden afdeling er det en umulig antagelse, skønt det tilsvarende franske »le 'dépaysement' est une situation subjective« (Sml. 1975, s. 228 og 244) rent sprogligt er en antagelig konstruktion. Jeg har forstået, at det, der svarer til »expatriation« og »dépaysement« i de danske og tyske udgaver af artikel 4 har samme objektive betydning som »expatriation« har, medens de hollandske og italienske udgaver kan have den dobbelte mening af »dépaysement«.

Endelig er det ikke vor opgave her at afgøre, hvorvidt sagsøgeren følte sig mere hjemme i Belgien end i Danmark, men blot hvorvidt han havde bopæl uden for Belgien i den afgørende periode.

Jeg synes, det er klart, at denne periode falder i to dele; først tidsrummet fra den 16. juli 1964 til den 1. maj 1965 inden sagsøgeren blev indkaldt til hæren, og dernæst hans tjenesteperiode.

Jeg finder det hensigtsmæssig at begynde med at undersøge det sidste tidsrum.

Hertil påpeger Kommissionen, at i medfør af artikel 4, stk. 1, litra b) skal sagsøgeren for at kunne blive taget i betragtning have boet uden for Belgien »af en anden grund end tjenesteudøvelse for en stat eller en international organisation«. Kommissionen mener, at sagsøgerens tjeneste i den belgiske hær, herunder den periode, han tilbragte i SHAPE, falder ind under disse undtagelser.

Sagsøgeren hævder, at denne undtagelsesbestemmelse henviser til tjeneste på den pågældende stats ikke-europæiske territorium eller til tjeneste forrettet af diplomater eller personer, der indtager tilsvarende stillinger, og ikke kan omfatte tjeneste, som pålægges ved lov, såsom militærtjeneste. Jeg ser ikke nogen begrundelse for en sådan restriktiv fortolkning, og jeg ser

mindst to gode grunde til at afvise den. For det første tror jeg ikke, at det ville være muligt at trække en fornuftig grænse mellem »frivillig« og »tvungen« tjeneste: på hvilken side af grænsen ville man placere en soldat, der ikke er værnepligtig, men som er udstationeret i udlandet? For det andet ville en sådan fortolkning af artikel 4, stk. 1, litra b) indebære en tilsvarende fortolkning af den omvendte undtagelse i artikel 4, stk. 1, litra a), hvor den kunne føre til absurde resultater.

Jeg mener derfor, at sagsøgerens aftjening af sin værnepligt ikke kan betragtes som en periode, hvor han på varig måde havde bopæl uden for Belgien. Jeg tror, at situationen ville have været anderledes, hvis sagsøgeren, inden han påbegyndte sin militærtjeneste, havde skaffet fast bopæl i Danmark, som han bagefter var vendt tilbage til. Sagsøgeren kunne da have anført, at hans aftjening af værnepligt ikke var grunden til, at han var bosat uden for Belgien, idet dette allerede var tilfældet. Men som sagsøgeren selv ved tre lejligheder har gjort rede for (først i den levnedsbeskrivelse, som han sendte til Kommissionen, da han søgte ansættelse der (bilag 2 til svarskriftet), for det andet i hans klage af 23. september 1974 (bilag 1 til stævningen), og for det tredje i en skrivelse af 12. februar 1975 som tillæg til klagen (bilag 5 til svarskriftet), bosatte han sig først i Danmark, efter at han havde afsluttet sin militærtjeneste.

Jeg vil nu behandle problemet, om sagsøgeren kan antages at have været bosat på varig måde uden for Belgien i perioden fra den 16. juli 1964 til den 1. maj 1965, skønt dette spørgsmål logisk må være uden betydning, hvis man ikke kan antage, at han har boet uden for Belgien fra maj 1965 til maj 1966.

Det viser sig, at »varig bopæl« og det, der svarer hertil, i de andre autentiske udgaver af personalevedtægterne ikke er udtryk, som har teknisk betydning i nogen af vore nationale retssystemer. For så vidt angår engelsk ret har udtrykket »ordinary residence« en yderst teknisk betydning i skatteret, medens udtrykket »habitual« snarere bruges på drankere end vedrørende bopæl. I sit forslag til afgørelse i *Gunnella*-sagen (Sml. 1973, s. 486) foreslog generaladvokat Mayras, at udtrykket varig bopæl eventuelt skulle fortolkes, men jeg føler mig ikke kaldet til at forsøge at definere det i denne sag. Jeg synes, at varig bopæl ligesom en elefant er nemmere at genkende end at definere. Jeg vil blot sige, at man efter min opfattelse, når man skal afgøre, hvorvidt en person har haft varig bopæl i et bestemt sted gennem en bestemt periode, må afgøre, i hvilket omfang han har været til stede der i denne periode og derefter fastlægge grunden eller grundene til denne tilstedeværelse.

Under diskussionen henviste sagsøgerens advokat til ordbøger og endda til teologiske definitioner af ordene »habiter« (bo) og »habituelle« (varig), der findes i den franske udgave af vedtægterne, men faktisk synes denne sætning ikke at have været genstand for nogen alvorlig diskussion mellem dem. De var enige om, at man kan have varig bopæl i et land uden konstant at opholde sig der. De var også enige om, at korte og episodiske ophold ikke kan betragtes som varig bopæl. Striden mellem parterne angår snarere anvendelsen af begrebet på denne sags faktiske omstændigheder.

Det argument, sagsøgeren har fremført, er — således som jeg forstår det — at hans rejser til Danmark, der begyndte i juli 1964, var led i en fast kurs, som fulgte af hans planer om at bo i Danmark, og som kulminerede med, at han i maj 1966 bosatte sig i Danmark. Argumentet er, at de perioder, han tilbragte i Danmark, var udtryk for hans varige bopæl, og at de perioder, han tilbragte i Belgien, kun skal betragtes som korte og episodiske. Kommissionen påstår på den anden side det modsatte: at sagsøgeren havde varig bopæl i Belgien, men foretog korte og episodiske rejser til Danmark.

Efter min opfattelse er det afgørende, af hvilke grunde sagsøgeren tog til Danmark i den pågældende periode. Trods alt havde han sine rødder i Belgien, og han arbejdede i en væsentlig del af denne periode i Antwerpen. Således vil det være svært for ham at godtgøre, at grundene til hans ophold i Danmark var af en sådan art, at disse ophold fik karakter af bopæl.

Vi ved navnlig fra en skriftlig attesteret erklæring fra hans tidligere hustru, fremlagt af sagsøgeren (som bilag til replikken), at formålet med hans første rejse til Danmark var at undersøge mulighederne for at studere og bo der. Der foreligger intet bevis overhovedet vedrørende grundene til hans senere rejser, skønt de kan have haft samme formål som den første, og det er rimeligt at antage, at i det mindste én af hans grunde til at foretage disse rejser var at besøge sin forlovede.

At rejse til et land og undersøge mulighederne for at studere og bo der er efter min opfattelse foreneligt med senere at tage bopæl der, dvs. når disse muligheder er blevet virkeliggjort, men det er ikke ensbetydende med bopæl der på det tidspunkt, hvor selve undersøgelserne blev foretaget. At rejse til et land for at besøge sin forlovede er forståeligt, endda rosværdigt, men det udgør ikke i sig selv bopæl i dette land.

Jeg tror derfor ikke, at det kan antages, at sagsøgeren har haft varig bopæl uden for Belgien på noget tidspunkt før maj 1966.

Det kræves imidlertid i artikel 4, stk. 1, litra b), at man for at være berettiget til udlandstillæg skal have haft varig bopæl i udlandet i en tiårsperiode før ansættelsestidspunktet ved Fællesskaberne. Otte år og nogle måneder er ikke tilstrækkeligt.

Følgelig finder jeg, at sagsøgte bør frifindes.